

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for Naturstyrelsens arealer

i Natura 2000-område nr. 17
Lille Vildmose, Tofte skov og Høstemark
Skov

Titel:

Natura 2000-plejeplan for
Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-
område nr. 17 Lille Vildmose, Tofte Skov
og Høstemark Skov

Udgiver:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk

År:

2012

Foto:

Forside: Tage Burholt

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

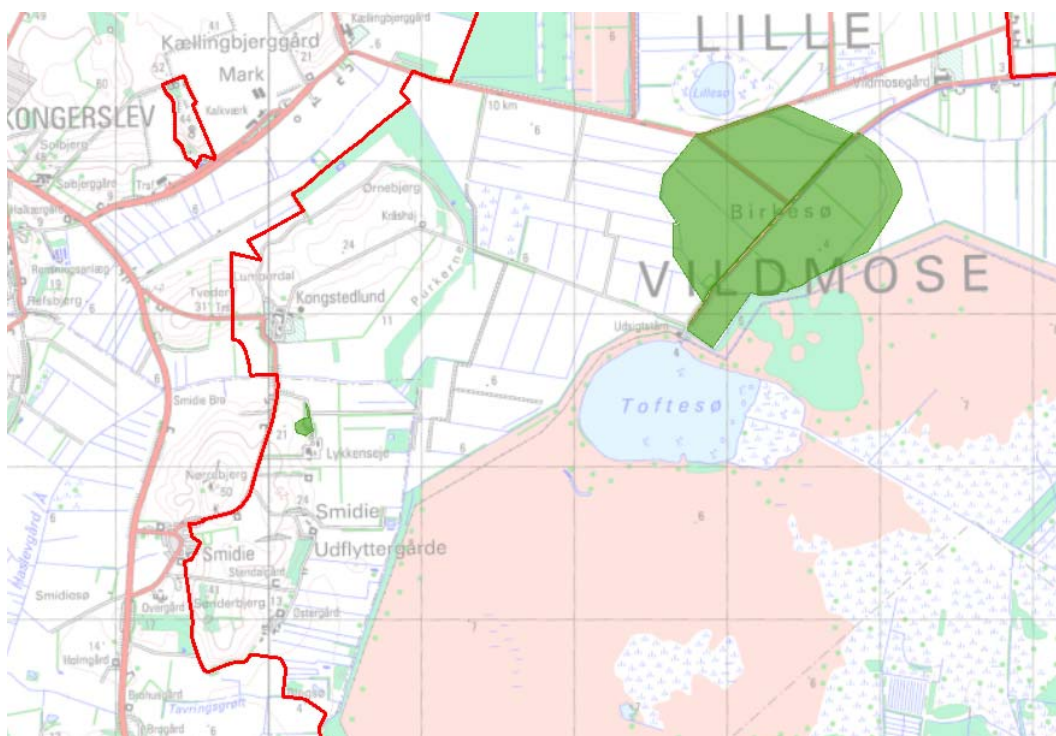
978-87-7279-902-5

Må citeres med kildeangivelse.

Generelt

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 246 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N17 *Lille Vildmose, Tofte Skov og Høstemark Skov* og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 151 ha.

Billede 1 Oversigt over del af Natura 2000-områdets afgrænsning (rød streg) og styrelsens arealer (stærk grøn farve) i området.

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan.

For supplerende læsning henvises til driftsplan for Naturstyrelsen Aalborgs arealforvaltning 1998 – 2013.

Naturstyrelsen skal udarbejde et resumé af plejeplanen, som skal indgå i en kommunal/statslig Natura 2000-handleplan. Dette resumé er indsat som bilag 1.

Der er udarbejdet en såkaldt miljøvurdering ("SMV") af plejeplanen. Den er indsat som bilag 2.

Plejeplanen skal senest være gennemført med udgangen af år 2015.

Områdebeskrivelse

Området rummer landets største højmoser og nogle af landets største og bedste naturskove med græsning af hjorte og vildsvin. Store flotte kalkoverdrev afgrænser det ellers vidstrakte flade landskab mod vest. De store områder med naturlige bøgeskove, egeskove og skovsumpe rummer sjældne ynglefugle og en stor artsrigdom. Fire søer blev afvandet i 1760'erne, men to er genskabt (Lillesø og Tofte Sø), og der er aktuelle planer for genskabelse af en tredje (Birkesø). Store dele af højmoserne er drænet, opdyrket og senere benyttet til tørveindvinding. Denne indvinding er under afvikling, hvorefter dele af arealerne frigives til naturgenopretning. I dele af Høstemark og Tofte ses gamle strandvoldssystemer med rimmer og dobber.

Højmosen i området er Nordvesteuropas største og den eneste i Danmark, der er så stor og forholdsvis uforstyrret, at den rummer karakteristiske højmosestrukturer som sekundære søer.

Skovene har i kraft af deres lange driftskontinuitet med afgræsning af hjorte og store områder med ekstensiv drift eller ingen hugst, en meget stor artsrigdom af f.eks. insekter, laver og fugle. Lille Vildmose var i 1999 det første sted Kongeørn ynglede i nyere tid i Danmark.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På Naturstyrelsens hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Inden for området ejer Naturstyrelsen to afgrænsede områder. Den tidligere Birkesø med et areal på ca. 150 ha, som efter tørlægningen omkring 1760 blev kultiveret, og i dag henligger med græsarealer. Arealet med Birke Sø indgår i Lille Vildmose Fredningen (2009), og er her en del af Naturgenopretningsområde 2.1. I forbindelse med LIFE projektet, Lille Vildmose, naturgenopretning af højmoser 2011 – 2016 indgår genopretning af den lavvandede Birkesø.

Det andet område er et lille fredet areal med kalkgruber sydøst for Kongerslev, Smidie Kalkgruber. Den lukkede mine har intakte minegange, og udgør en meget vigtig overvintringslokalitet for flagermus. Der er ikke offentlig adgang til gruberne.

Tabel A Naturtyper og arter i plejeplanen

Naturtype/art	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	6210	Kalkoverdrev	0,2
	Ialt		0,2
(Levesteder for) arter	1318	Damflagermus	Ikke vurderet

Tabel A viser Naturstyrelsens arealer med naturtyper i området. Desuden vises de arter fra udpegningsgrundlaget, der forekommer i Naturstyrelsens del af området.

Udtrykket "Ikke vurderet" vidner om, at der ikke findes nogen arealregistrering for arter.

Mål og plejetiltag

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens mål for lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af pleje/drift, som styrelsen forventer at anvende. På et givent areal kan der forekomme mere end én slags pleje/drift, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens bud på omfanget af de enkelte plejetiltag.

❖ Lysåbne naturtyper

Der foretages *enkeltstående* indgreb i form af rydning af opvækst på 0,2 ha kalkoverdrev.

Der iværksættes rydning af tilgroet skrænt på ca. 0,2 ha med henblik på at udvikle mere kalkoverdrev.

Tabel B Mål for lysåbne naturtyper

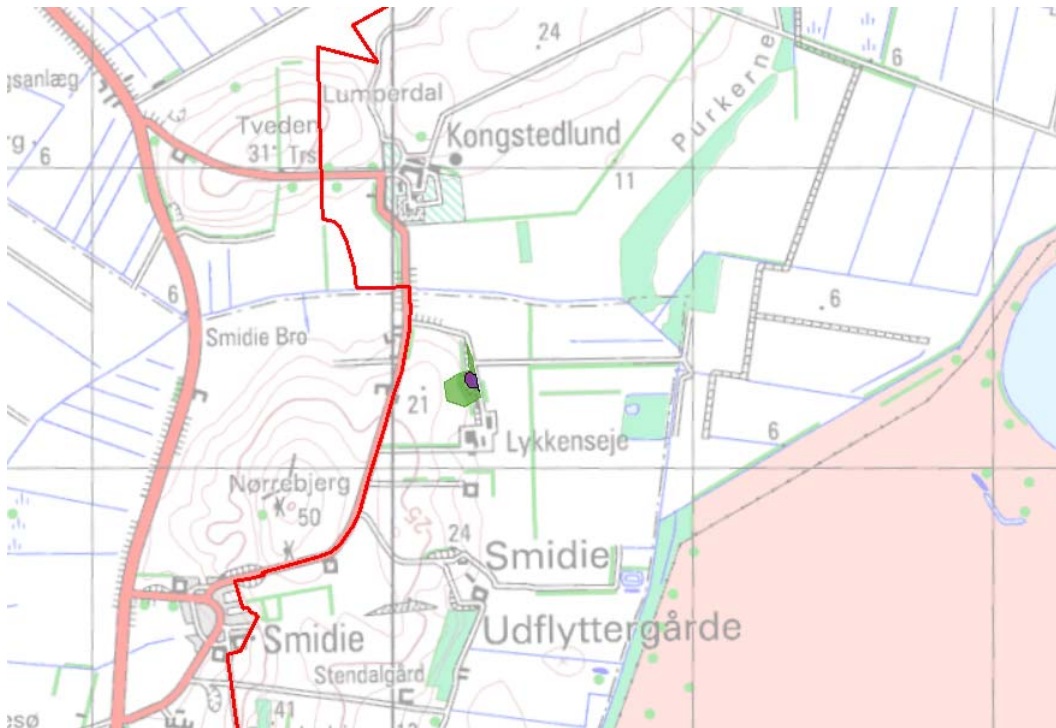
			Periodens mål	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	6210	Kalkoverdrev	Naturtypebevarende pleje	0,2
Potentiel habitatnatur			Udvikling mod 6210 Kalkoverdrev	0,2

Tabel C Pleje af hensyn til lysåbne naturtyper

			Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	6210	Kalkoverdrev	Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslæde	eksisterende	0,2
Potentiel habitatnatur			Rydning af bevoksning	nyt	0,2
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslæde	nyt	0,2

I tabel C er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

Billede 2 Kort, som viser arealer med lysåbne naturtyper, der løbende plejes (lilla farve).

❖ **Arter**

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af indsatsen for naturtyperne i området. Det er ifølge fredningskendelsen Naturstyrelsens ansvar, at flagermus har uhindret adgang til minen, og denne tilsynsopgave løftes løbende.

Naturstyrelsen vurderer, at arten på udpegningsgrundlaget (damflagermus) ikke har behov for en særlig indsats derudover.

	Periodens mål
1318 Damflagermus	Sikring af artens levested

Tabel F Mål for arter

	Plejetiltag
1318 Damflagermus	Ingen indsats i perioden aht. art alene

Tabel G Specifik artspleje

❖ **Ændring af naturtype**

Som tidligere nævnt skal nogle af områdets arealer uden habitatnatur udvikle sig til naturtyper på sigt. Tabel H viser, hvad periodens indsats forventes at betyde for de enkelte naturtypers udstrækning på sigt.

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 6210 Kalkoverdrev	0,2
<i>Ialt</i>	<i>0,2</i>

Tabel H Planlagte udvidelser af naturtyper

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N17 Lille Vildmose, Tofte Skov og Høstemark skov

Inden for området ejer Naturstyrelsen to afgrænsede områder. Den tidligere Birkesø med et areal på ca. 150 ha, som efter tørlægningen omkring 1760 blev kultiveret, og i dag henligger som græsarealer. Arealet med Birke Sø indgår i Lille Vildmose Fredningen (2009), og er her en del af Naturgenopretningsområde nr. 2.1. I forbindelse med LIFE projektet, Lille Vildmose, naturgenopretning af højmose 2011 – 2016, indgår genopretning af den lavvandede Birkesø.

Det andet område er et lille fredet areal med kalkgruber sydøst for Kongerslev, Smidie Kalkgruber. Den lukkede mine har intakte minegange, og udgør en meget vigtig overvintringslokalitet for flagermus. Der er ikke offentlig adgang til gruberne.

Tabel a Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i området

Naturtype	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	6210	Kalkoverdrev	0,2
Ialt			0,2

Indsats for naturtyperne

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 2 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

I tabel b skelnes mellem "Eksisterende driftsplan mv." og "Nyt", da der allerede ifølge driftsplaner m.m. for styrelsens arealer skal ske en drift/pleje, der bidrager til at gennemføre plejeplanen.

Tabel b Planlagt indsats for lysåbne naturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Slåning	eksisterende	0,2

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 6210 Kalkoverdrev	0,2
Ialt	0,2

Tabel c Planlagte udvidelser af naturtyper

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese arten på udpegningsgrundlaget - damflagermus. Naturstyrelsen vurderer, at arten ikke har behov for en særlig indsats derudover.

Bilag 2: Miljøvurdering af Natura 2000-plejeplanen

Den enkelte plejeplan skal i henhold til lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde de oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

Der er også udarbejdet en miljøvurdering af Natura 2000-planen, som ligger på Naturstyrelsens hjemmeside: [Miljørapport for Natura 2000-planen](#)

a) Planens indhold og hovedformål samt andre relevante planer

❖ Indhold

Det primære indhold i plejeplanen for Naturstyrelsens areal er en oversigt over planperiodens mål og plejetiltag for naturtyper og arter på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.

❖ Formål

Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen på Naturstyrelsens andel af Natura 2000-området. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og indlede en proces, der genopretter eventuel akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser.

❖ Relevante planer

Plejeplanen følger op på Natura 2000-planen for området. Udover at være omfattet af plejeplanen, er Naturstyrelsens arealer også underlagt andre interne retningslinjer for arealforvaltningen. I det omfang der måtte være modstrid mellem dem og plejeplanen, vil plejeplanen blive fulgt.

Arealet med (tidligere) Birke Sø indgår i Lille Vildmose Fredningen (2009), og er her en del af kendelsens naturgenopretningsområde nr. 2.1. Skov- og Naturstyrelsen lavede i 2003 et myndighedsprojekt med tekniske undersøgelser og anlægsprojekt for reetablering af Birke sø. I forbindelse med det aktuelle LIFE projektet, Lille Vildmose, naturgenopretning af højmosen 2011 – 2016 indgår genopretning af den lavvandede Birkesø.

Det andet område er et lille fredet areal (1978) med kalkgruber sydøst for Kongerslev, Smidie Kalkgruber. Den lukkede mine har intakte minegange, og udgør en meget vigtig overvintringslokalitet for flagermus, herunder damflagermus. Der er ikke offentlig adgang til gruberne.

b) Nuværende miljøstatus og nul-alternativet

Områdets nuværende miljøstatus er gennemgået i Natura 2000-planen for det aktuelle område, hvorfor der henvises til denne.

Hvis ikke plejeplanen for 1. planperiode iværksættes, vil de lysåbne arealer blive plejet i henhold til bl.a. Naturstyrelsens naturplejestrategi. Arealerne vil blive drevet uden gødning, sprøjtning eller omlægning. Alle forekomster vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes.

c) Miljøforhold i områder, der kan blive væsentligt berørt af plejeplanen

- Den planlagte drift vil ændre udbredelse og tilstand for en naturtype.

d) Eksisterende miljøproblemer

Der er en række trusler mod naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag, herunder arealreduktion/fragmentering, og tilgroning. Truslerne er systematisk beskrevet i Natura 2000-planen for området, hvorfor der henvises til denne.

e) Relevante internationale miljøbeskyttelsesmål

Plejeplanen er en udmøntning af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver implementeret i dansk lov via miljømålsloven og skovloven. Plejeplanen vil sikre, at areal og tilstand af naturtyper på udpegningsgrundlaget, samt levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter.

I henhold til EU's vandrammedirektiv er det overordnede mål at naturlige vandforekomster opnår "god tilstand". Direktivet er implementeret via miljømålsloven og skal realiseres med vandplanerne. Arbejdsdelingen mellem vandplanerne og Natura 2000-planerne (og dermed plejeplanerne) er således, at vandplanlægningen tager sig af vandkvalitet i vandløb, større søer, kystvande og fjorde, mens Natura 2000-planlægningen tager sig af småsøer og hydrologien på naturarealer som f.eks. rigkær og andre engarealer.

Natura 2000-direktiverne er blandt EU's bidrag til gennemførelsen af en række internationale biodiversitetskonventioner som f.eks. Ramsar-konventionen, Bern-konventionen og Bonn-konventionen, samt delmål 11 og 12 blandt de 20 delmål som blev vedtaget ved partsmødet i FN's biodiversitetskonvention i Nagoya i 2010 (Aichi-målene). Delmål 11 og 12 omhandler netop beskyttelse af naturområder og arter.

f) Planens indvirkning på miljøet

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen væsentlig påvirkning	Redegørelse for indvirkning
Biologisk mangfoldighed	X		Den biologiske mangfoldighed knyttet til naturtyper på udpegningsgrundlaget sikres og øges via pleje af kalkoverdrev. Den planlagte drift og pleje fastholder og/eller genopretter naturtyperne på udpegningsgrundlaget med deres karakteristiske arter. Genopretningen af naturtyperne vil typisk ske på bekostning af mere artsfattige og "trivielle" naturtyper.
Befolkningen		X	
Menneskers sundhed		X	
Fauna og flora	X		Eventuelle konsekvenser for rødlistede arter, gullistede ansvarsarter eller bilag IV-arter kendt

fra Natura 2000-området vurderes at være positive, især i forhold til bilag IV-arterne vandflagermus, Brandts flagermus og frynseflagermus foruden damflagermus, som er på udpegningsgrundlaget.

Jordbund	X
Vand	
Luft	X
Klimatiske faktorer	X
Materielle goder	X
Landskab	X
Kulturarv, herunder kirker	X
Arkitektonisk arv	X
Arkæologisk arv	X

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Plejeplanen forventes ikke at få negative konsekvenser for miljøet, men vil derimod sikre og forbedre områdets naturgrundlag, med fokus på arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget. Der vurderes derfor ikke at være behov for foranstaltninger, der modsvarer negativ indvirkning på miljøet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde, hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

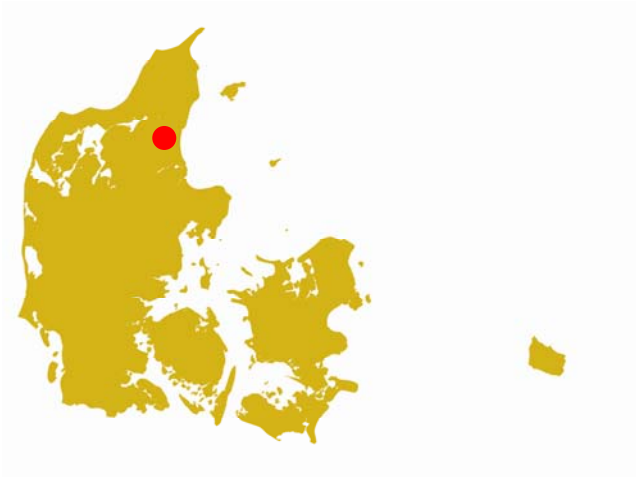
i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

j) Ikke-teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 er der foretaget en miljøvurdering af plejeplanen for Naturstyrelsens arealer i N17 *Lille Vildmose, Tofte Skov og Høstemark Skov*. Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen for de pågældende arealer ved at sikre eller forbedre tilstand og bevaringsprognose for de arter og naturtyper, området er udpeget for at beskytte. Hvis ikke plejeplanen iværksættes, vil de lysåbne arealer blive plejet i henhold til bl.a. Naturstyrelsens naturplejestrategi. Arealerne vil blive drevet uden gødning, sprøjtning eller

omlægning. Alle forekomster vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK-2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk